

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент**

**на тему: «Джерела фінансування підприємств та оптимізація
структури капіталу»**

Виконавець:

студентка 6 курсу факультету **ФБС**
Чудновець Світлана Олександрівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Капітал є основою для створення, функціонування та розвитку будь-якого суб'єкта господарювання. Формування його раціональної та збалансованої структури є одним з найважливіших завдань підприємства та запорукою того, що підприємство зможе працювати та бути конкурентоспроможним на ринку.

Для того, щоб підприємство ефективно провадило свою діяльність, перш за все необхідно, аби був правильно та раціонально сформований капітал та визначено джерела фінансування. Адже саме від цих критеріїв буде залежати наявність у підприємства необхідних ресурсів на здійснення своєї основної діяльності та можливість інвестування додаткових ресурсів у майбутньому.

Від того, на скільки раціонально буде сформовано структуру капіталу, залежить фінансова стійкість суб'єкта господарювання, його рентабельність та загальний фінансовий стан. Саме тому вивчення та застосування різних підходів щодо управління капіталом та його структурою на кожному етапі діяльності підприємства є необхідним та важливим.

Аналіз даної проблеми висвітлений у роботах таких вітчизняних та зарубіжних авторів як Бланк І. А., Давидюк Т. В., Замула І. В., Макконел К., Стецюк П. А., Шумпетер Й. та інші.

Мета дослідження. Дослідження теоретичних та практичних засад та розробка рекомендацій щодо управління джерелами фінансування підприємств та структурою капіталу.

Завдання дослідження:

- визначити сутність капіталу підприємства та його роль в забезпеченні ефективної діяльності підприємства;
- розглянути поняття, сутність та класифікацію джерел фінансування підприємницької діяльності;
- з'ясувати методичні підходи до управління капіталом підприємства та його структурою;
- проаналізувати фінансово-економічний стан підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- проаналізувати склад та структуру джерел формування капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести оцінку ефективності форсування капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- оптимізувати структуру капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад» відповідно до потреб підприємства;
- надати рекомендації щодо джерел фінансування підприємства;
- розрахувати ефективність використання джерел фінансування капіталу підприємства за допомогою математичного моделювання.

Об'єкт дослідження – процес управління капіталом підприємства та джерелами фінансування.

Предмет дослідження – методичні засади та науково-практичні рекомендації щодо системи управління джерелами фінансування та структурою капіталу підприємств.

Методи дослідження: метод порівняння, застосований у розділі 2 у п. 2 при порівнянні структур капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад» за різні роки; метод аналізу, застосований у розділі 2 для аналізу джерел формування капіталу та його структури; графічний метод, застосований у 2 розділі для відображення статистичних даних; метод узагальнення та синтезу застосований у розділі 3 при формуванні проблем пов'язаних зі структурою капіталу підприємства та шляхів їх вирішення.

Інформаційна база дослідження: наукові статті та монографії, пов'язані з теоретичними та методичними аспектами формування та функціонування капіталу підприємства, його структурою та джерелами фінансування, законодавчі акти України, фінансова звітність підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад», Інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (42 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 69 сторінок. Основний зміст викладено на 55 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 22 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 тез: «Проблеми формування капіталу та управління ним» // *Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених*. Одеса: ОНЕУ, 2024. та «Інвестування як один з варіантів фінансування підприємства» // *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених* Київ: КНЕУ, 2024.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади формування капіталу та джерел фінансування підприємств»** розглянуто сутність капіталу підприємства та його роль в забезпеченні ефективної діяльності підприємства, розглянуто поняття, сутність та класифікацію джерел фінансування підприємницької діяльності, з'ясовано методичні підходи до управління капіталом підприємства та його структурою.

У другому розділі **«Аналіз джерел фінансування та структури капіталу ТОВ «Телекарт-прилад»»** проаналізовано фінансово-економічний стан підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад», проаналізовано склад та структуру джерел формування капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад», проведено оцінку ефективності форсування капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад». У третьому розділі.

У третьому розділі **«Шляхи оптимізації структури капіталу підприємства»** запропоновано оптимізовану структуру капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад» відповідно до потреб підприємства, надано рекомендації

щодо джерел фінансування підприємства, розраховано ефективність використання джерел фінансування капіталу підприємства за допомогою математичного моделювання.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Сутність капіталу в сучасній економічній літературі є доволі багатоаспектним явищем і включає в себе багато завдань та функцій, що відображаються у його визначеннях. Загалом капітал являє собою певну сукупність ресурсів, наявних у господарюючого суб'єкта, яка використовується з метою фінансування його діяльності, розвитку та вдосконалення виробництва, покращення якості продукції. Його роль полягає у забезпеченні функціонування підприємства, характеристиці платоспроможності та конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта. У відповідності до різних класифікаційних ознак, капітал будь-якого підприємства поділяється на певні види. Найчастіше капітал поділяється за формою власності на власний та позиковий капітал, що знаходить своє відображення у фінансовій звітності підприємства. Власний капітал підприємства являє собою ресурси, що створені самим підприємством, вкладені його власниками. Позиковий капітал представляє ресурси, що залучені власниками суб'єкта господарювання від інших фізичних та/або юридичних осіб на умовах платності та повернення. Співвідношення між власним та позиковим капіталом і формує структуру капіталу підприємства.

2. При формуванні капіталу підприємство може використовувати різні джерела його фінансування – це ресурси у матеріальній або нематеріальній формі, що направляються на забезпечення повноцінного функціонування підприємства, його розвитку та розширення. Джерела фінансування можуть поділятися на внутрішні та зовнішні. Це можуть бути кредити в банку, оренда, фінансовий та оперативний лізинг, залучення інвестицій, емісія цінних паперів, фінансування від держави або місцевих органів влади. При виборі джерел господарюючому суб'єкту слід орієнтуватися на вартість залучення відповідних джерел, їх ризиковість та можливості вкладення.

3. Основною задачею кожного підприємства є формування та підтримання найбільш оптимальної структури капіталу, яка б відповідала його потребам. Система управління капіталом має у собі два напрямки: управління процесом формування капіталу та управління процесом використання капіталом. Кожен з цих напрямків має свої завдання та цілі, проте вони пов'язані між собою та впливають на якість управління капіталом в цілому. Задля ефективного управління структурою капіталу підприємство може використовувати різні види аналізу, такі як: аналіз динаміки складових капіталу, вертикальний аналіз, аналіз фінансової стійкості, аналіз ефективності використання капіталу, аналіз ліквідності та рентабельності капіталу. Ці види аналізу можуть бути застосовані підприємством в залежності від цілей, які воно ставить перед собою, завдань та проблем, що виникають.

4. Підприємство ТОВ «Телекарт-Прилад» являється одним з провідних приладобудівних заводів, що спеціалізується на виготовленні приладів обліку електроенергії, систем автопарковок та інших телекомунікаційних засобів. Підприємство протягом аналізованого періоду з 2019 по 2023 рр. демонструє позитивні результати діяльності. Виручка від реалізованої продукції та чистий прибуток мають тенденцію до зростання, що є позитивною характеристикою діяльності компанії. Показники ліквідності та рентабельності знаходяться на достатньому рівні та в основному мають тенденцію до збільшення. Це демонструє швидкість реагування компанією на проблеми, що виникають, а також на зовнішні обставини. Проте коефіцієнти оборотності мають низькі значення та свідчать про неефективне розпорядження компанією своїми ресурсами.

5. З аналізу складу та структури джерел фінансування капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад» видно, що у компанії недостатньо розгалужена сукупність джерел. Так, у 2023 році серед власних джерел фінансування у компанії спостерігається лише статутний капітал та нерозподілений прибуток, а серед залучених джерел тільки поточні зобов'язання та інші довгострокові зобов'язання. Така ситуація може бути доволі ризиковою для підприємства та призвести до зменшення його платоспроможності, а також погіршення конкурентності на ринку. Щодо структури капіталу, то тут спостерігається значне переважання позикового капіталу над власним. Такий розподіл негативно характеризує діяльність компанії у розрізі управління капіталом, так як значна частка позикового капіталу зменшує фінансову стійкість підприємства, його фінансову автономність, а також веде до зростання ризиків. Загалом капітал як власний, так і позиковий мають тенденцію до зростання, що свідчить про нарощення ресурсів підприємством.

6. При оцінці ефективності формування капіталу були проаналізовані показники рентабельності, оборотності, фінансового ризику, стійкості та автономії. При аналізі показників рентабельності було виявлено, що тільки рентабельність власного капіталу перебуває на достатньому рівні. Рентабельність позикового капіталу та капіталу загалом є недостатньою. Щодо показників оборотності то вони є достатніми та мають тенденцію до збільшення, що свідчить про те, що ТОВ «Телекарт-Прилад» проводить оптимізацію своєї роботи у цьому напрямку. З показником фінансового ризику ситуація на підприємстві несприятлива, так як значення цього коефіцієнта значно переважають над нормативним. Це може негативно відобразитися на фінансово-економічному стані підприємства так як така значна концентрація залученого капіталу підприємство може втрачати свою самостійність щодо визначення цілей, прийняття рішень пов'язаних з роботою підприємства та розвитком виробництва, адже буде залежати від погодження позичальників на надання коштів. Так само негативними є показники фінансової автономності. Тобто компанія має високу залежність саме від залучених джерел фінансування. Коефіцієнт фінансової стійкості також є недостатнім. Низькі значення цього показника свідчать про те, що наявних у підприємства ресурсів у вигляді власного капіталу та довгострокових зобов'язань не вистачає для

покриття активів, що у свою чергу свідчить про те, що компанія може стати неплатоспроможною у довгостроковій перспективі.

7. На підприємстві існують проблеми зі структурою капіталу, а саме: значне переважання позикового капіталу над власним, мала кількість власних джерел фінансування діяльності та велика частка поточних зобов'язань. Шляхом здійснення розрахунків на основі нормативних значень показників фінансової стійкості, автономності та ризику нами було сформовано оптимальну структуру капіталу для ТОВ «Телекарт-Прилад»: власний капітал повинен займати приблизно 50-55% від загального капіталу, а позиковий капітал 45-50%.

8. Збільшення частки власного капіталу підприємство може досягти за допомогою збільшення розмірів статутного капіталу шляхом або додаткових вкладень, або завдяки перерозподілу нерозподіленого капіталу. Також підприємство може вдаватися до інвестування. Тут також можливі два варіанти: підприємство виступатиме як інвестор, отримуючи дохід у вигляді дивідендів або навпаки залучить інвестора, що призведе до збільшення акціонерного капіталу. Можливий також варіант створення резервного капіталу.

9. Провівши математичне моделювання, нами встановлено залежність розмірів виручки від розмірів кредиторської заборгованості підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад», а саме, що при збільшенні кредиторської заборгованості виручка підприємства також зростає.

АНОТАЦІЯ

Чудновець С. О. «Джерела фінансування підприємств та оптимізація структури капіталу»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності

«072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2024 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес управління капіталом підприємства та джерелами фінансування. Предмет дослідження – методичні засади та науково-практичні рекомендації щодо системи управління джерелами фінансування та структурою капіталу підприємств.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності капіталу та його роль в забезпеченні ефективної діяльності підприємства. Розглянуто поняття, сутність та класифікацію джерел фінансування підприємницької діяльності. З'ясовано методичні підходи до управління капіталом підприємства та його структурою. Проаналізовано фінансово-економічний стан підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад». Проаналізовано склад та структуру джерел формування капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад». Проведено оцінку ефективності форсування капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад». Запропоновано оптимізовану структуру капіталу ТОВ «Телекарт-Прилад» відповідно до потреб підприємств. Надано рекомендації щодо джерел фінансування підприємства. Розраховано ефективність використання джерел фінансування капіталу підприємства за допомогою математичного моделювання.

Ключові слова: капітал підприємства, власний капітал, позиковий капітал, структура капіталу, джерела фінансування.

ANNOTATION

Chudnovets S. «Sources of financing for enterprises and optimization of capital structure»

thesis for Master degree in specialty

«072 Finance, banking, insurance and stock market»

under the program «Financial and insurance management»,

Odessa National Economic University

Odessa, 2024

Thesis consists of three chapters. Object of study the process of managing the company's capital and sources of financing. The subject of the study is methodological principles and scientific and practical recommendations regarding the system of managing sources of financing and the capital structure of enterprises.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of the essence of capital and its role in ensuring the effective operation of the enterprise. The concept, essence and classification of sources of financing of entrepreneurial activity are considered. Methodological approaches to the management of the capital of the enterprise and its structure are clarified. The financial and economic condition of the enterprise LLC "Telekart-Prylad" is analyzed. The composition and structure of the sources of capital formation of LLC "Telekart-Prylad" are analyzed. The effectiveness of capital forcing of LLC "Telekart-Prylad" is assessed. The optimized capital structure of LLC "Telekart-Prylad" is proposed in accordance with the needs of enterprises. Recommendations are given regarding sources of financing of the enterprise. The efficiency of using sources of financing of the enterprise's capital is calculated using mathematical modeling.

Keywords: enterprise capital, equity, debt capital, capital structure, sources of financing.